

AVROPA İNSAN HÜQUQLARI MƏHKƏMƏSİ

BİRİNCİ BÖLMƏ

ZAYİDOV AZƏRBAYCANA QARŞI

(11948/08 №-li şikayət)

QƏRAR

STRASBURQ

20 fevral 2014-cü il

Bu qərar Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndində göstərilən *hallarda qəti qərara çevriləcəkdir*. Qərara redaktə xarakterli dəyişikliklər edilə bilər.

Zayidov Azərbaycana qarşı işi üzrə,

İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi (Birinci bölmə) aşağıdakı tərkibdə:

Sədr- Isabelle Berro-Lefevr,

Hakimlər- Elizabet Şteyner,

Xanlar Hacıyev,

Mirjana Lazarova Traykovska,

Julia Laffrank,

Linos-Aleksandre Sicilianos,

və Bölmə katibinin müavini –Sören Nielsen

28 yanvar 2014-cü il tarixində şikayətə qapalı məhkəmə iclasında baxaraq,

MÜƏYYƏN ETDİ:

PROSEDUR MƏSƏLƏLƏRİ

1. Bu iş Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı cənab Qənimət Səlim oğlu Zayidovun (“ərizəçi”) İnsan Hüquqları və Əsas Azadlıqların Müdafiəsi Haqqında Konvensiyanın (“Konvensiya”) 34-cü maddəsinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasına qarşı 13 fevral 2008-ci il tarixində təqdim etdiyi şikayət ərizəsi (31848/07 nömrəli) ilə başlanmışdır.
2. Ərizəçi Azərbaycanda fəaliyyət göstərən vəkillər cənab E.Sadıqov və R.Hacılı ilə təmsil olunmuşdur. Azərbaycan hökumətini səlahiyyətli nümayəndəsi cənab Ç.Əsgərov təmsil etmişdir.
3. Ərizəçi xüsusilə iddia etmişdir ki, Konvensiyanın 5-ci maddəsinə əsasən onun azadlıq hüququ pozulmuşdur, çünki milli məhkəmələr onun barəsində həbs qətimkan tədbirinin tətbiqini əsaslandırma bilməmişlər və heç bir səbəb göstərmədən onun, girov qoyulmaqla həbsdən azad olunmasına dair tələbini rədd etmişdirlər.
4. Dörd yanvar 2011-ci il tarixində ərizə Hökumətə göndərilmişdir.

FAKTLAR

I İŞİN HALLARI

5. Ərizəçi 1963-cü il tarixində anadan olub və Bakıda yaşayır.
6. Ərizəçi jurnalist və “Azadlıq” qəzetinin baş redaktoru olmuşdur.

A. Ərizəçi barəsində cinayət işinin başlanılması

7. 7 Noyabr 2007-ci il tarixində Bakıda nəşriyyat evinin qarşısında olan zaman ərizəçinin onu “təhqir etməkdə” ittiham edən qadınla (S.Q) şifahi mübahisəsi olmuşdur. Həmin an S.Q ilə tanışlığı olan bir nəfər (V.H) onlara yaxınlaşıb mübahisəyə müdaxilə etdi. V.H-nin müdaxiləsindən sonra onlar arasındakı şifahi mübahisə ərizəçi və V.H arasında davaya çevrildi və digər insanların müdaxiləsindən sonra dayandırıldı.

8. Həmin gün ərizəçi mətbuatda məlumat verərək qeyd etdi ki, ona jurnalist fəaliyyətinə görə hücum edilmiş və tələ qurulmuşdur.

9. 7 noyabr 2007-ci il tarixində V.H nəşriyyat evinin qarşısında tanımadığı bir şəxs tərəfindən döyüldüyü və təhqir edildiyini iddia edərək Yasamal Rayon Polis İdarəsinə şikayət etmişdir. Polisə verdiyi ifadəsində V.H bildirmişdir ki, 7 noyabr 2007-ci il tarixində o, S.Q-ni maşınla nəşriyyat evinə aparmışdır. Ora çatanda, o, maşını nəşriyyat evinin qarşısında saxlayıb. S.Q ilk olaraq yolu keçmişdir və V.H onun arxasınca keçmişdir. Həmin an o müəyyən etmişdir ki, bir nəfər S.Q-ni təhqir edir və onlar arasında şifahi mübahisə baş verir. O, dərhal həmin şəxsə yaxınlaşmış və normal şəkildə ondan S.Q-ni niyə təhqir etdiyini soruşmuşdur, lakin, həmişə şəxs onu təhqir etməyə başlamışdır. O cavab verəndə isə, həmin şəxs ilk olaraq şillə vuraraq ona hücum etmiş, daha sonra isə ona kəllə və yumruq vurmuşdur. Ətrafdakı insanlar onları ayırmışlar.

10. Müstəntiq tərəfindən həmin gün dindirilən S.Q V.H-nin ifadəsini təsdiq etmişdir. Xüsusilə o qeyd etmişdir ki, 7 noyabr 2007-ci il tarixində nəşriyyat evinin qarşısındakı küçədə olan zaman həmin şəxs onun görünüşünə söz atmışdır. O, həmin şəxsə onun tayı olmadığını deyərək cavab vermişdir və həmin şəxs onu fahişə adlandıraraq təhqir etməyə başlamışdır. Həmin an o və həmin şəxs arasında şifahi mübahisə baş vermişdir. V.H yaxınlıqda idi və o, həmin şəxsə yaxınlaşaraq xanımı niyə təhqir etdiyini soruşmuşdur. Həmin şəxs həmçinin V.H-ni də təhqir etməyə başlamışdır və şifahi mübahisə həmin şəxs və V.H arasında davaya çevrilmişdir. O, ilk öncə V.H-yə şillə vurmuşdur, daha sonra ona kəllə atmış və yumruq vurmuşdur.

11. 7 noyabr 2007-ci il tarixində yuxarıda qeyd edilən hadisə ilə əlaqədar Yasamal Rayon Polis İdarəsində Cinayət Məcəlləsinin 221.1-ci maddəsinə (xuliqanlıq) əsasən cinayət işi başlanılmışdır.

12. 8 noyabr 2007-ci il tarixində V.H polisə bildirmişdir ki, o, 7 noyabr 2007-ci il tarixində dava etdiyi şəxsi tanıya bilər. V.H bildirdi ki, həmin şəxs ərizəçidir və o, ərizəçinin şəklini Yeni Müsavat qəzetində görərək tanıya bilmişdir.

13. Həmin gün işi aparan müstəntiq ərizəçi ilə əlaqə saxlamış və ondan polis şöbəsinə gəlməsini xahiş etmişdir. Ərizəçi ona bildirmişdir ki, o, hazırda Bakı şəhərində deyil, lakin 10 noyabr 2007-ci il tarixində polis şöbəsinə gəlib özünü təqdim edəcək.

14. 9 noyabr 2007-ci il tarixində S.Q və V.H məhkəmə-tibb eksperti tərəfindən müayinə ediləblər. S.Q-yə münasibətdə ekspertlər onun bədənində heç bir zədə əlamətlərinin olmaması nəticəsinə gəliblər. V.H-yə gəldikdə isə ekspertlər onun burnunda, sol qulağında və üst dodağında qançırıqlar və zədələr olduğunu qeyd ediblər. Ekspert həmçinin V.H-nin baş ağrısından əziyyət çəkdiyini qeyd edərək, onun sağ almacıq sümüyündə natamam sınıq olduğunu müşahidə etmişdir. Son olaraq ekspert zədələrin uzunmüddətli təsirlərinin olduğunu qeyd edərək, "sağlamlığa az ağır zərər" vurulduğu qənaətinə gəlmişdir.

15. 10 noyabr 2007-ci il tarixində müstəntiq iki şahidi (A.İ və V.R) dindirdi və onlar 7 noyabr 2007-ci il tarixində nəşriyyat evinin qarşısında iki şəxs arasında davanın şahidi olduqlarını təsdiqlədilər. Onlar qeyd etdilər ki, kişilərdən daha yaşlı olan və eynək taxanı digərini ağızından yumruqla vurdu.

16. 10 noyabr 2007-ci il tarixində günorta saatlarında ərizəçi özünü Yasamal Rayon Polis İdarəsinə təqdim etdi. O, 7 noyabr 2007-ci il tarixində baş vermiş hadisə ilə əlaqədar müstəntiq tərəfindən şahid qismində dindirildi. Ərizəçi həmin gün V.H ilə dava etdiyini təsdiq etdi. O, bildirdi ki, nəşriyyat evinin girişinə yaxınlaşarkən küçədə olan və telefonla danışan bir xanım onu təhqir etdi. Xanım daha sonra ərizəçini onu təhqir etməkdə günahlandıraraq qışqırmağa və onu təhqir etməyə başladı. O, xanımdan onu təhqir etməsini dayandırmasını xahiş etdi və xanımı təhqir etmədiyini bildirdi. O anda bir şəxs onlara yaxınlaşdı və onunla xanım arasındakı şifahi mübahisəyə müdaxilə etdi. Həmin şəxs onu təhqir etdi və daha sonra onu yumruqla və təpiklə vurmağa çalışdı. Ərizəçi həmin şəxsi itələyərək özünü müdafiə etdi, o, dizləri üstə yıxıldı. Ərizəçi bildirdi ki, o həmin şəxsə nə şillə, nə kəllə vurub, nə də yumruq atıb.

17. Həmin gün ərizəçi ilə V.H və ərizəçi ilə S.Q arasında üzləşdirmə həyata keçirildi. Ərizəçi, S.Q və V.H ilkin ifadələrini təsdiqlədilər. Müstəntiq həmçinin işə qarışmış insanların şəxsiyyətlərinin müəyyən etdi və ərizəçi, A.İ və V.R tərəfindən yaşlı və eynək taxan və mübahisə zamanı digər şəxsə yumruq atan adam kimi müəyyən edildi.

18. On noyabr 2007-ci il tarixində müstəntiq ərizəçinin və onun vəkilinin iştirakı ilə ərizəçi barəsində qırx səkkiz saatlıq tutma protokolu tərtib etdi. Ərizəçi Cinayət Məcəlləsinin 127.2.3 və 221.1-ci maddəsinə əsasən qəsdən sağlamlığa az ağır zərər vurma və xuliqanlıqda şübhəli bilindi.

19. 10 noyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi 9 noyabr 2007-ci il tarixli ekspert rəyinin nəticələrini mübahisələndirərək müstəntiqdən yenidən məhkəmə-tibbi ekspertizasının təyin edilməsini xahiş etdi. Həmin gün müstəntiq ərizəçinin tələbini təmin etdi və ekspertiza təyin edildi.

20. 23 noyabr 2007-ci il tarixində V.H yenidən məhkəmə-tibb eksperti tərəfindən müayinə edildi. Ekspert onun burnunda, sol qulağında və üst dodağında müxtəlif qançırların və zədələrin olduğunu və eyni zamanda sağ almacıq sümüyündə natamam sınıqların olduğunu, baş ağrısını və bu xəsarətlərin 7 noyabr 2007-ci il tarixə uyğun gəldiyini təsdiqlədi. Ekspert eyni zamanda sağ yanaq sahəsinə zərbənin və sağ almacıq sümüyündəki natamam sınığın uzunmüddətli təsirlərinə əsasən “sağlamlığa az ağır zərər” və digər zədələrinin qısamüddətli təsirlərinə görə “sağlamlığa yüngül zərər” vurulduğu qənaətinə gəldi.

B. Ərizəçinin barəsində həbs qətimkan tədbiri

21. 21 noyabr 2007-ci il tarixində ərizəçiyə qarşı Cinayət Məcəlləsinin 127.2.3 (sağlamlığa qəsdən az ağır zərər vurma), 221.1 (xuliqanlıq) maddələri ilə ittiham irəli sürüldü.

22. Həmin gün prokuror ərizəçi barəsində həbs qətimkan tədbirinin tətbiq edilməsi barədə Yasamal Rayon Məhkəməsinə müraciət edib. Bu tədbirin zəruriliyini əsaslandırmaq üçün prokuror ərizəçinin istintaqdan gizlənməsi və istintaqa mane olması və ittiham edildiyi cinayət əməllərinin xarakteri kimi səbəbləri göstərmişdir.

23. 11 noyabr 2007-ci il tarixində Yasamal Rayon Məhkəməsinin hakimi ərizəçiyə qarşı irəli sürülən ittihamları və prokurorun təqdimatını nəzərə alaraq ərizəçi barəsində iki aylıq həbs qətimkan tədbirinin tətbiq olunmasını qərara aldı. Hakim bu tədbirin zəruriliyini aşağıdakı kimi əsaslandırdı:

“Təqsirləndirilən şəxs Qənimət Səlim oğlu Zayidovun gələcəkdə istintaqdan gizlənməsi və məhkəmə baxışının normal gedişinə əngəl törətmə, yenidən cinayət törətmə ehtimallarını .....və onun cəmiyyətə təhlükə yaratması faktını nəzərə alaraq təqdimat təmin olunmalıdır və onun barsında həbs qətimkan tədbiri tətbiq edilməlidir”

24. 14 noyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi bu qərardan apellyasiya şikayəti verdi. O, cinayət əməli törətdiyinə dair kifayət qədər sübutun olmadığından şikayət etdi. Ərizəçi daha sonra hakimin onun sosial statusunu, ailə vəziyyətini, yaşayış yerinin olmasını və digər şəxsi hallarını nəzərə almadan, yalnız prokurorun dəlillərinə istinad etdiyini qeyd edərək həbs qətimkan tədbirinin tətbiq edilməsi üçün əsasların olmamasından şikayət etdi. O, eyni zamanda qeyd etmişdir ki, hakim onun məhkəmədə iştirakını təmin etmək üçün heç bir alternative qətimkan tədbirini nəzərdən keçirməmişdir.

25. 22 noyabr 2007-ci il tarixində Bakı Apellyasiya Məhkəməsi həbs haqqında qərarı əsaslı hesab edərək ərizəçinin apellyasiya şikayətini rədd etdi. Apellyasiya Məhkəməsinin qərarının müvafiq hissəsində deyilir:

Müstəntiqin izahatını, eyni zamanda vəkilin dəlillərini və prokurorun əks dəlillərini dinlədikdən sonra məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, qərar qanuni və əsaslı olduğundan dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır və şikayət əsassız olduğundan rədd edilməlidir.

Məhkəmə kollegiyası qeyd etdi ki, birinci instansiya məhkəməsi həbs qətimkan tədbiri tətbiq edən zaman təqsirləndirilən şəxsin ittiham olduğu cinayətin xarakterini və ictimai təhlükəlilik dərəcəsini, iki ildən artıq müddətə azadlıqdan məhrum etmə cəzası nəzərdə tutan az ağır cinayət törətməkdə ittiham edilməsi faktını və onun istintaqdan gizlənməsi və istintaqın normal gedişinə mane ola bilməsi ehtimalını nəzərə almışdır.

C. Ərizəçinin girov qoyulmaqla həbsdən azad edilməsi tələbi və hadisələrin sonrakı gedişi

26. 16 noyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi Yasamal Rayon Məhkəməsinə girov qoyulmaqla həbsdən azad edilməsi üçün vəsatət verdi. O, istintaq ərzində həbs olunmasının zəruri olmadığını qeyd etdi. Bununla əlaqədar o qeyd etdi ki, əvvəllər heç bir cinayətə görə məhkum olunmayıb, heç vaxt gizlənməyə çalışmayıb və həmişə istintaqla əməkdaşlıq edib, o, tanınmış jurnalist və “Azadlıq” qəzetinin baş redaktorudur, onun daimi yaşayış yeri və dörd azyaşlı uşağı vardır.

27. 21 noyabr 2007-ci il tarixində Yasamal Rayon Məhkəməsi həbs qətimkan tədbirini əsaslı hesab eləyərək vəsatəti rədd etdi. Qərarın müvafiq hissəsində deyilir:

“Zayidov Qənimət Səlim oğlu barəsində həbs qətimkan tədbirinin tətbiqi üçün kifayət qədər əsaslar mövcuddur. Həbs qətimkan tədbiri .....məhkəmə tərəfindən Cinayət Prosesual

Məcəllənin 155.2.1-ci maddəsinə əsasən Zayidov Qənimət Səlim oğlunun ittiham olunduğu əməlin ağırlığı, xarakteri və törədilməsi halları nəzərə alınaraq tətbiq edilmişdir.

Cinayət Prosesual Məcəllənin 164.4-cü maddəsinə əsasən əgər bu Məcəllənin 155.1 və 155.2-ci maddələrində qeyd edilən hallardan hər hansı biri mövcuddursa, məhkəmə müvafiq səbəblərə əsaslanaraq girov qoyulmaqla şəxsin həbsdən azad edilməsindən imtina edə bilər.”

28. 23 noyabr 2007-ci il tarixində ərizəçi bu qərardan apellyasiya şikayəti verdi. Ərizəçi azadlığa buraxılması üçün əvvəlki dəlillərini təkrar etdi.

29. 7 dekabr 2007-ci il tarixində Bakı Apellyasiya Məhkəməsi Yasamal Rayon Məhkəməsinin qərarını qüvvədə saxladı. Apellyasiya Məhkəməsinin qərarının müvafiq hissəsində deyilir:

“Məhkəmə kollegiyası birinci instansiya məhkəməsinin CPM-in 164.4-cü maddəsinə əsaslanaraq tələbi rədd etməsini düzgün hesab edir.

Əgər CPM-in 155.1-ci və 155.2-ci maddələrində qeyd edilən hallardan hər hansı biri mövcuddursa, məhkəmə müvafiq səbəblərə əsaslanaraq girov qoyulmaqla şəxsin həbsdən azad edilməsindən imtina edə bilər.

Məhkəmə kollegiyası hesab edir ki, təqsirləndirilən Zayidov Qənimət Səlim oğlunun vəkilləri tərəfindən verilən apellyasiya şikayətində göstərilən dəlillər onun həbs qətimkan tədbirinin əvəzinə girov qoyulmaqla həbsdən azad edilməsi üçün kifayət deyil və birinci instansiya məhkəməsinin qərarı dəyişdirilmədən saxlanılmalıdır.”

30. Qeyri-müəyyən tarixində Milli Məclisin 14 üzvü ərizəçinin barəsində olan həbs qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsinə dair Baş Prokurora vəsatət verdi, lakin bu əsasda heç bir qərar qəbul edilmədi.

31. 11 dekabr 2007-ci il tarixində işə prosesual rəhbərliyi keçirən prokuror cinayət işinin materiallarını Yasamal Rayon Məhkəməsinə göndərdi.

32. 26 dekabr 2007-ci il tarixində Yasamal Rayon Məhkəməsində hazırlıq iclası keçirildi və ərizəçiyə tətbiq edilən həbs qətimkan tədbirinin dəyişdirilmədən saxlanılmasını qərara aldı.

33. 26 dekabr 2007-ci il tarixində Yasamal Rayon Məhkəməsi ərizəçini 4 il müddətinə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum etdi.

34. Ərizəçi Prezidentin 17 mart 2010-cu il tarixli əfv fərmanı ilə cəzasının qalan hissəsini çəkməkdən azad edilmişdir.

II MÜVAFIQ DAXİLİ QANUNVERİCİLİK VƏ TƏCRÜBƏ

A. Cinayət Prosesual Məcəllə

35. CPM-in XVII fəslə qətimkan tədbirlərindən bəhs edir. 154-cü maddə həbs qətimkan tədbiri də daxil olmaqla qətimkan tədbirlərinin 10 növünü müəyyən edir. Həbs qətimkan tədbiri də daxil olmaqla istənilən qətimkan tədbiri o hallarda tətbiq oluna bilər ki, təqsirləndirilən şəxs tərəfindən aşağıdakı hərəkətlərin edilməsi ehtimalına kifayət qədər əsas versin: (a) cinayət prosesini həyata keçirən orqandan gizlənmək; (b) cinayət prosesində iştirak edən şəxslərə qanunsuz təsir göstərməklə, cinayət təqibi üzrə əhəmiyyət kəsb edən materialları gizlətməklə və ya saxtalaşdırmaqla ibtidai istintaqın və ya məhkəmə baxışının normal gedişinə mane olmaq; (c) cinayət qanunu ilə nəzərdə tutulmuş əməli yenidən törətmək və ya cəmiyyət üçün təhlükə yaratmaq; (d) cinayət prosesini həyata keçirən orqanın çağırışlarına üzrlü səbəblər olmadan gəlməmək və ya digər yolla cinayət məsuliyyətinə cəlb edilməkdən və cəza çəkməkdən boyun qaçırmaq; (e) məhkəmə hökmünün icra edilməsinə maneə törətmək (155.1). Qətimkan tədbirinin zəruriliyinə qərar verərkən, eyni zamanda qətimkan tədbirinin növünü seçərkən aşağıdakılar da nəzərə alınmalıdır: (a) təqsirləndirilən şəxsə istinad edilən əməlin ağırlığı, xarakterini və törədilmə şəraiti; (b) təqsirləndirilən şəxsin şəxsiyyəti, yaşı və səhhəti, məşğuliyyət növü, ailə, maddi və sosial vəziyyəti, o cümlədən himayəsində şəxslərin və daimi yaşayış yerinin olması; (c) əvvəllər cinayətin törədilməsini, qətimkan tədbirinin seçilməsini və digər əhəmiyyətli hallar (155.2). Bundan başqa bir qayda olaraq həbs qətimkan tədbiri 2 (iki) ildən artıq müddətə azadlıqdan məhrum etmə növündə cəza təyin edilə bilən cinayətin törədilməsində ittiham olunan şəxs barəsində tətbiq edilə bilər (155.3).

36. Girov qismində qətimkan tədbiri şəxsin cinayət prosesini həyata keçirən orqanların sərəncamında qalmasına təminat verməklə onun həbsdən azad olunması üçün məhkəmə tərəfindən təyin edilən pul məbləğini (qiymətli kağız) və ya digər qiymətli əşyaları dövlət bankında məhkəmənin depozitinə qoyulmasını tələb edir. Bu böyük ictimai təhlükə törətməyən və ya az ağır, habelə ehtiyatsızlıq üzündən ağır cinayətləri törətməkdə ittiham olunan şəxslərə tətbiq edilir (164.1). Əgər 155.1-ci və 155-2-ci maddələrdə qeyd edilən hallardan hər hansı biri mövcud olarsa, məhkəmə müvafiq sübutlara istinad edərək girov qismində qətimkan tədbirindən imtina edə bilər (164.4).

B. Ali Məhkəmənin Plenumunun qərarları

1. *“Ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsi zamanı İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında Avropa Konvensiyası müddələrinin və İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin presedentlərinin tətbiqi haqqında” 30 mart 2006-cı il tarixli qərar.*

37. Qərarın müvafiq hissəsində deyilir:

“ 13.... Həbs qətimkan tədbirinə müstəsna tədbir kimi baxılmalı və başqa qətimkan tədbirinin tətbiqinin qeyri-mümkün olduğu, son dərəcə zəruri hallarda tətbiq olunmalıdır.

14. Məhkəmələr nəzərə almalıdırlar ki, azadlıq hüququ məhdudlaşdırılmış şəxslər «İnsan hüquqlarının və əsas azadlıqların müdafiəsi haqqında» Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 3-cü bəndinə əsasən azadlıqlarının məhdudlaşdırılması ilə bağlı əğlabatan müddətdə məhkəmə baxışının keçirilməsi, həmçinin barələrində həbs qətimkan tədbiri seçilməsinə zərurət olmadıqda məhkəməyədək azad olunmaq hüququna malikdirlər.”

2. *“Təqsirləndirilən şəxslər barəsində həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi ilə bağlı təqdimatlara baxılarkən məhkəmələr tərəfindən qanunvericiliyin tətbiqi təcrübəsi haqqında” 3 (üç) noyabr 2009-cu il tarixli qərar.*

38. Qərarın müvafiq hissəsində deyilir:

“ 3.... Məhkəmələr həbs qətimkan tədbiri seçərkən yalnız CPM-nin 155-ci maddəsində göstərilən prosessual əsasları formal sadalamaqla kifayətlənməməli, hər bir əsasın konkret təqsirləndirilən şəxsə münasibətdə mövcudluğunun nədən ibarət olmasını və cinayət işinin materialları ilə onların təsdiq edilib-edilməməsini yoxlamalıdırlar. Bu zaman təqsirləndirilən şəxsin törətdiyi cinayətin xarakteri və ictimai təhlükəlilik dərəcəsi, onun şəxsiyyətini səciyyələndirən məlumatlar, o cümlədən yaşı, ailə vəziyyəti, məşğulluq növü, sağlamlığı və bu kimi digər hallar nəzərə alınmalıdır”.

HÜQUQ

I KONVENSIYANIN 5.1-Cİ MADDƏSİNİN İDDİA EDİLƏN POZUNTUUSU

39. Ərizəçi Konvensiyanın 5-ci maddəsinə əsaslanaraq şikayət etmişdir ki, onun tutulması və həbs olunması cinayət əməli törətməkdə şübhəli bilinməsi üçün əğlabatan əsaslara malik olmamışdır. 15 iyun 2011-ci il tarixində ərizəçi Məhkəməyə şikayətində müstəntiqin tərəfindən qanunsuz olaraq həbs olunduğundan, 10 noyabr 2007-ci il tarixində tutulmasının qanunsuz olduğunu

bildirmişdir. Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 1-ci bəndinin müvafiq hissəsində deyilir:

“1. Hər kəsin azadlıq və şəxsi toxunulmazlıq hüququ vardır. Heç kəs qanunla müəyyən olunmuş aşağıdakı hallardan və qaydadan başqa, azadlıqdan məhrum edilə bilməz:

.....

(c) hüquq pozuntusunun törədilməsində əsaslı şübhə ilə bağlı şəxsin səlahiyyətli məhkəmə orqanı qarşısında durmasından irəli gələn və ya onun tərəfindən törədilən hüquq pozuntusunun yaxud törətdikdən sonra onun gizlənməsinin qarşısını almaq üçün kifayət qədər zəruri əsaslar olduğunun hesab edildiyi hallarda şəxsin qanuni tutulması və ya həbsə alınması ...”

A. Əsaslı şübhə

40. Hökumət ərizəçinin cinayət əməli törətdiyinə dair əsaslı şübhə əsasında həbs edildiyini qeyd etdi. Xüsusilə şübhə V.H-nin və digər şahidlərin ifadələrinə əsasmışdır.

41. Ərizəçi iddia etdi ki, onun cinayət əməli törətdiyinə dair heç bir əsaslı şübhə yoxdur və daxili orqanlar onun cinayət əməli törətməkdə şübhəli hesab olunmasına dair kifayət qədər faktlar və məlumat təqdim edə bilməmişdir. Bununla əlaqədar ərizəçi qeyd etdi ki, onun saxlanıldığı gün, 10 noyabr 2007-ci il tarixində, V.H-yə xəsarət yetirdiyinə dair etibarlı sübut olmamışdır, çünki V.H-nin 9 noyabr 2007-ci il tarixli ekspert rəyi əsassız idi. Bu səbəbdən də 10 noyabr 2007-ci il tarixində müstəntiq özü V.H-nin yeni məhkəmə-tibbi ekspertizası barədə göstəriş vermişdir.

42. Məhkəmə xatırladır ki, ərizəçinin həbsinin əsaslı olmaqla Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 1-ci maddəsinə uyğun olması üçün polisə ittihamı irəli sürmək üçün şəxsi həbs edən anda və ya həbsdə saxlanıldığı müddətdə kifayət qədər sübutların olmasına ehtiyac yoxdur (bax Brogan və başqaları Böyük Britaniyaya qarşı, 29 noyabr 1988-ci il, § 53 və Erdagöz Türkiyəyə qarşı, 22 oktyabr 1997-ci il, § 51, Mühakimə və Qərarlar 1997-VI Hesabatı). Məcburi deyil ki, saxlanılan şəxsə qarşı dərhal ittiham irəli sürülsün və ya o məhkəməyə gətirilsin. Eləcə də, tutulmuş şəxsə qarşı nəticədə ittiham irəli sürülməsi və ya onun məhkəmə prosesində olması zəruri deyil. Dindirmə məqsədilə tutulmanın obyektivi, tutulmanın əsasını təşkil edən şübhələrin təsdiq olunması və ya aradan qaldırılması yolu ilə cinayətin istintaqının davam etdirilməsidir. Beləliklə, şübhəyə səbəb olan faktların, mühakimə olunma və ya cinayətin istintaqı prosesinin növbəti mərhələsi olan - ittihamın irəli sürülməsinə haqq qazandırılması üçün zəruri olan faktlarla eyni səviyyədə olmasına ehtiyac

yoxdur (bax: Murrey Birləşmiş Krallığa qarşı, 28 oktyabr 1994-cü il, § 55, A Seriyaları, № 300-A). Bununla yanaşı, şübhənin ağlabatan əsaslar üzərində qurulması tələbi qanunsuz həbs və tutulmadan müdafiənin mühüm hissəsini təşkil edir. Şübhənin vicdanlı əsasda olması faktı kifayət deyil. “Əsaslı şübhə” ifadəsi bəhs olunan şəxsin cinayət əməlini törədə bilmiş olduğuna obyektiv müşahidəçini qane edəcək faktların və ya məlumatların mövcudluğudur (bax: *Foks, Kempbell və Hartli Birləşmiş Krallığa qarşı*, 30 avqust 1990-cı il, § 32, A Seriyaları, № 182 və *Çebotari Moldovaya qarşı*, № 35615/06, § 48, 13 noyabr 2007-ci il).

43. Hazırkı işdə birinci instansiya məhkəməsi ərizəçinin məhkəməyəqədərki həbs barədə qərar qəbul edərkən o, sağlamlığa qəsdən az ağır zərər vurma və xuliqanlıqda şübhəli bilinirdi. Bu mübahisə doğurmur ki, bu hərəkətlər yerli qanunvericiliyə əsasən cinayət əməli kimi tövsif edilir.

44. Məhkəmə müşahidə etmişdir ki, ərizəçiyə qarşı ilkin şübhə onun mübahisəyə girdiyi V.H-nin və S.Q-nin ifadələrinə və eyni zamanda ərizəçini V.H-ni vuran şəxs kimi müəyyənləşdirən iki şahidin ifadələrinə əsaslanmışdır. Bundan savayı, 9 noyabr 2007-ci il tarixli ekspert rəyi V.H.-nin bədənində ekspert tərəfindən “az ağır” kimi qiymətləndirilən müxtəlif xəsarətlərin olduğunu müəyyən etdi.

45. Belə olan halda, Məhkəmə ərizəçinin onun cinayət əməli törətməsinə dair əsaslı şübhənin olmaması barədə dəlillərini qəbul edə bilməz. Onun tələbində müstəntiqin 10 noyabr 2007-cin il tarixində V.H-yə yeni məhkəmə-tibbi ekspertizası təyin etməsinə dair dəlilinə gəldikdə isə, Məhkəmə qeyd edir ki, müstəntiqin ərizəçinin yeni tibbi ekspertiza keçirilməsinə dair tələbini təmin etməsi, avtomatik olaraq 9 noyabr 2007-ci il tarixli rəyin əsassız kimi təfsir edilməsinə səbəb ola bilməz. Məhkəmə qeyd edir ki, əvvəldə istinad edilmiş presedent hüququ çərçivəsində, yuxarıda qeyd edilən sübutlar obyektiv olaraq ərizəçini iddia edilən cinayət əməli ilə bağlayır və onun əleyhinə “əsaslı şübhə” yaranması üçün kifayətdir.

46. Bunlara əsasən Məhkəmə hesab edir ki, ərizənin bu hissəsi açıq-aşkar əsassızdır və Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-cü və 4-cü bəndlərinə əsasən rədd edilməlidir.

B. Ərizəçinin 10 noyabr 2007-ci il tarixdə tutulmasının qanuniliyi

47. Hökumət qeyd etdi ki, ərizəçi öz şikayətində onun 10 noyabr 2007-ci il tarixində tutulması və həbs olunması zamanı müstəntiqin hərəkətlərinin qanuniliyinə dair şikayəti ilə bağlı daxili hüquq müdafiə vasitələrini

tükətməmişdir. Hökumət bununla bağlı bildirdi ki, ərizəçi onun həbs olunmasına dair müstəntiqin qərarından şikayət verməli idi.

48. Ərizəçi bu şikayəti ilə bağlı bütün mümkün daxili hüquq müdafiə vasitələrini tükətdiyini və həbs qətimkan tədbirini təyin edən yerli məhkəmələrin öz mülahizələrinə əsasən onun saxlanılmasının qanuniliyini yoxlamalı olduqlarını qeyd edərək Hökumətin arqumentlərinə etiraz etdi.

49. Lakin Məhkəmə ərizəçinin 13 fevral 2008-ci ildə təqdim etdiyi ərizəsindəki ilkin arqumentlərini yoxlayaraq qeyd edir ki, ərizəçi Məhkəməyə təqdim etdiyi ərizəsində bununla bağlı heç bir şikayət etməyib. İlk dəfə olaraq o, bu məsələni Məhkəməyə 15 iyun 2011-ci il tarixində Hökumətin arqumentlərinə cavab olaraq şikayətində bildirib. Ərizəçinin həbsinə dair son yerli qərarın Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin 22 noyabr 2007-ci il tarixli qərarı olduğunu nəzərə alaraq, Məhkəmə qeyd edir ki, bu şikayət Məhkəməyə vaxtı keçdikdən sonra verilib və altı aylıq müddət tələbinə uyğun gəlmir.

50. Buna görə də, bu şikayət Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 1-ci və 4-cü bəndlərinə uyğun olaraq rədd edilməlidir.

II KONVENSIYANIN 5-Cİ MADDƏSİNİN 3-CÜ BƏNDİNİN İDDİA EDİLƏN POZUNTUSU

51. Ərizəçi Konvensiyanın 5-ci maddəsinə əsaslanaraq şikayət etmişdir ki, yerli məhkəmələr həbs qətimkan tədbirinin tətbiqinin zəruriliyinə haqq qazandırmaqda uğursuz olmuşdurlar və onun girov qoyulmaqla həbsdən azad edilməsinə dair tələbini heç bir açıqlama vermədən rədd etmişdirlər. Məhkəmə hesab edir ki, bu şikayətlər Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 3-cü maddəsinə əsasən nəzərədən keçirilməlidir. Orada deyilir:

“ 3. Bu maddənin I bəndinin "c" yarım bəndinə müvafiq olaraq tutulmuş və ya həbsə alınmış hər kəs dərhal hakimin və ya qanunla məhkəmə hakimiyyətini həyata keçirmək səlahiyyəti verilmiş digər vəzifəli şəxsin yanına gətirilir və ağlabatan müddət ərzində məhkəmə araşdırması və ya məhkəməyə qədər azad edilmək hüququna malikdir. Azad edilmək məhkəməyə gəlmə təminatlarının təqdim edilməsi ilə şərtləndirilə bilər.”

A. Qəbuledilənlik

52. Məhkəmə qeyd edir ki, bu şikayətlər Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-cü (a) maddəsinə əsasən açıq-aşkar əsassız deyildir. O, daha sonra qeyd edir ki, şikayətlər hər hansı digər əsaslara görə də qəbul edilməyən deyildir. Buna görə də onlar qəbuledilən elan olunmalıdırlar.

B. Mahiyyət

1. Tərəflərin arqumentləri

53. Hökumət yerli məhkəmələrin ərizəçinin həbsi üçün kifayət qədər və yetərli səbəblər irəli sürdüyünü qeyd edərək ərizəçinin arqumentlərinə etiraz etdi. Hökumət daha sonra qeyd etdi ki, girov üçün ərizəçinin tələbi məhkəmələr tərəfindən lazımi qaydada nəzərdən keçirilib.

54. Ərizəçi bildirdi ki, yerli məhkəmələr onun həbsini əsaslandırma bilməmişlər. Xüsusilə də ərizəçi iddia etdi ki, məhkəmələr onun həbs olunmasına dair qərar qəbul edərkən onun şəxsi vəziyyətini qiymətləndirmədən, sadəcə müvafiq qanunun müddəalara istinad ediblər. Ərizəçi daha sonra vurğuladı ki, yerli məhkəmələr onun girov qoyulmaqla həbsdən azad olunmasına dair vəsatətini rədd edərkən hər hansı səbəb göstərməyiblər və həmin tələbi lazımi qaydada nəzərdən keçirməyiblər.

2. Məhkəmənin qiymətləndirməsi

55. Cinayət əməlinə təqsirli bilinən şəxs, Dövlətin onun davamlı həbsini əsaslandırma "müvafiq və yetərli" səbəblər olduğu hallar istisna olmaqla, məhkəməyə qədər azad edilməlidir (bax Smirnova Rusiyaya qarşı, N 46133/99 və 48183/99, §58, ECHR 2003-IX (çıxarışlar) və Khodorkovski Rusiyaya qarşı, N 5829/04, §182, 31 may 2011). Məhkəmənin presedent hüququna əsasən Konvensiyanın 5-ci maddəsində nəzərdə tutulan prezumpsiya azad olmanın xeyrinədir. 5-ci maddənin 3-cü bəndinin ikinci hissəsi məhkəmə orqanlarına təqsirləndirilən şəxsin ağlabatan müddət ərzində məhkəməyə gətirilməsi və onun məhkəməyə qədər şərti azad olunması arasında seçim vermir. Məhkum olunana qədər, o, təqsirsiz hesab olunmalı və göstərilən maddənin məqsədi, əsasən, təqsirləndirilən şəxsin davamlı həbsinin ağlabatan olmadığı andan şərti olaraq azad olunmasını tələb etməkdən ibarətdir (bax MakKey Birləşmiş Krallığa qarşı [BP], № 543/03, § 41, AİHM 2006-X və Bıkov Rusiyaya qarşı [BP], № 4378/02, § 61, 10 mart 2009-cu il.)

56. Tutulan şəxsin cinayət əməlini törətməsinə əsaslı şübhənin olması həbsin davam etdirilməsinin qanuniliyi üçün *sine qua non*-dur, lakin müəyyən müddət keçdikdən sonra bu artıq kifayət etmir və bu halda Məhkəmə müəyyən etməlidir ki, məhkəmə orqanları tərəfindən təqdim olunan digər hallar azadlıqdan məhrum etməyə əsas verməkdə davam edir. Belə əsasların "müvafiq" və "yetərli" olduğu halda, Məhkəmə həmçinin qane olmalıdır ki, yerli orqanlar icraatın gedişində "xüsusi səy" göstərmişdir (bax: *Labita İtaliyaya qarşı*[BP], № 26772/95, § 153, AİHM 2000-IV).

57. Yerli məhkəmələr təqsirsizlik prezumpsiyası prinsipinə münasibətdə, şəxsi azadlığa hörmət prinsipindən kənara çıxmağa haqq qazandıran ictimai maraq tələblərinin mövcudluğunun lehinə və əleyhinə dəlalət edən bütün faktları araşdırmalı və azad edilmək barədə vəsatətlərə dair qərarlarında onları göstərməlidirlər (bax: *Letelye Fransaya qarşı*, 26 iyun 1991-ci il, § 35, A Seriyaları, № 207). Azad edilmənin lehinə və əleyhinə olan arqumentlər ümumi və ya mücərrəd olmamalıdır (bax: *Klot Belçikaya qarşı*, 12 dekabr 1991-ci il, § 44, A Seriyaları, № 225).

58. Konvensiyanın presedent hüququ şəxs cinayət əməlinə təqsirli bilindiği halda qərar verilməzdən əvvəl onun həbsi üçün dörd əsas qəbul edilən səbəb göstərir: təqsirləndirilən şəxsin məhkəməyə gəlməmə riski (*Stöqmüller Avstriyaya qarşı*, 10 noyabr 1969-cu il, § 15, A Seriyaları, № 9); təqsirləndirilən şəxsin azad olduğu təqdirdə ədalət mühakiməsinin həyata keçirilməsinə maneə törədəcəyi riski (bax: *Vemhoff Almaniyaya qarşı*, 27 iyun 1968-ci il, § 14, A Seriyaları, № 7), digər cinayət əməlləri törədəcəyi riski (bax: *Matznetter Avstriyaya qarşı*, 10 noyabr 1969, § 9, A Seriyaları, № 10) və ya ictimai qaydanı pozması riski (bax: yuxarıda qeyd olunan *Letelye*, § 51).

59. Bununla bağlı olaraq, Məhkəmə bir daha qeyd edir ki, nəzərdə tutulan cəzanın ağırlığı istintaqdan gizlənmə riskinin qiymətləndirilməsində əhəmiyyətli element olsa da, ittihamların ağırlığı özlüyündə həbs qətimkan tədbirinin uzun müddət qüvvədə saxlanılmasına haqq qazandıra bilməz (bax: *İlykov Bolqarıstana qarşı*, № 33977/96, §§ 80-81, 26 iyul 2001). Bundan əlavə, həbsdə saxlanılmağa haqq qazandıra bilən istintaqdan gizlənmə riski yalnız nəzərdə tutulan cəzanın ağırlığı əsasında qiymətləndirilə bilməz. İstintaqdan gizlənmə riski onun mövcudluğunu ya təsdiq edən, ya da həmin riski məhkəməyə qədərki həbsə haqq qazandırılmasını mümkünsüz edən dərəcədə minimuma endirən bir sıra digər müvafiq amillərə istinad olunmaqla qiymətləndirilməlidir (bax: *Pançenko Rusiyaya qarşı*, № 45100/98, § 105, 8 fevral 2005-ci il və yuxarıda qeyd olunan *Letelye*, § 43).

60. Məhkəmə daha sonra qeyd etmişdir ki, 5-ci maddənin 3-cü bəndinə əsasən orqanlar şəxsin azad olunmasına və ya həbs olunmasına qərar verərkən onun məhkəmədə iştirakını təmin etmək üçün alternativ qətimkan tədbirlərini nəzərdən keçirməlidirlər. Həqiqətən, qeyd edilən maddə yalnız “ağlabatan müddətdə işinə baxılma və ya məhkəməyə qədər azad olunma” hüququnu müəyyən etmir, eyni zamanda “azad olunmanın məhkəmə prosesində iştirak etmək üçün təminatlarla şərtləndirilməsini” nəzərdə tutur (bax *Jablonski Polşaya qarşı*, N33492/96, §83, 21 dekabr 2000). İstintaqdan gizlənmə riski

girov və ya digər təminatlar vasitəsilə aradan qaldırıla bildiyi halda, təqsirləndirilən şəxs azadlığa buraxılmalıdır və belə alternativləri həmişə lazımı qaydada nəzərdən keçirtmək yerli hakimiyyət orqanlarının üzərinə düşür (bax *mutatis mutandis*, *G.K Polşaya qarşı*, 38816/97, §85, 20 yanvar 2004).

61. Hazırki işin hallarına qayıtdıqda isə, Məhkəmə təkrar edir ki, 5-ci maddənin 3-cü bəndinin məqsədləri üçün nəzərə alınan müddət təqsirləndirilən şəxsin həbs edildiyi gün başlayır və “yalnız birinci instansiya məhkəməsi tərəfindən belə olsa təqsirin müəyyən olunduğu gün” başa çatır (bax *Kalaşnikov Rusiyaya qarşı*, № 47095/99, § 110, AİHM 2002-VI və yuxarıda qeyd olunan *Labita*, § 147). Bu müddət, ərizəçinin həbs edildiyi 10 noyabr 2007-ci il tarixində başlayıb və birinci instansiya məhkəməsinin onu ittiham etdiyi 7 mart 2008-ci il tarixində başa çatıb. Belə ki, ərizəçinin məhkəməyə qədər həbsi ümumilikdə 3(üç) ay 27 (iyirmi yeddi) gün davam etmişdir.

62. Məhkəmə öncə qeyd edir ki, ərizəçinin həbsinin ümumi müddəti açıq-aşkar həddindən artıq deyil. Lakin o xatırladır ki, Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 3-cü bəndinə hətta qısa müddətə olsa belə, məhkəməyəqədərki həbsə qeyd-şərtsiz icazə verən norma kimi baxıla bilməz. Qısalığından asılı olmayaraq, həbsin istənilən müddətinə haqq qazandırılması müvafiq orqanlar tərəfindən inandırıcı şəkildə nümayiş etdirilməlidir (bax *Belçev Bolqarıstana qarşı*, N39270/98, §82, 8 aprel 2004, *Sarban Moldovaya qarşı*, 3456/05, §97, 4 oktyabr 2005 və *Kastravet Moldovaya qarşı*, N23393/05, §33, 13 mart 2007). Hətta ərizəçinin tutulmasından bir neçə gün sonra onun həbs olunması barədə qərar qəbul edərkən yerli hakimiyyət orqanları artıq bu tədbirin tətbiq olunması üçün inandırıcı şəkildə öz əsaslarını göstərmək öhdəliyini daşıyırdılar (bax *Patsuria Gürcüstanına qarşı*, N30779/04, §67, 6 noyabr 2007, və *Georgi Nikolaşvili Gürcüstanına qarşı*, N37048/04, §75, 13 yanvar 2009). Bundan başqa, Məhkəmə daha öncə qeyd etmişdir ki, hətta məhkəməyəqədər həbsin ən erkən mərhələlərində belə, cinayətin əməlinin xarakteri və ya cinayətkarın şəxsi halları həbsin əsassız hesab olunmasına səbəb olduqda və ya həbs olunma müvafiq və yetərli əsaslara malik olmadığı hallarda, məhkəmə baxışına qədər azad olunma imkanına hüquqi qiymət verilməlidir (bax yuxarıda qeyd olunan *McKay* §46).

63. Hazırkı işdə ərizəçinin həbs olunması barədə qərar 11 noyabr 2007-ci il tarixində Yasamal Rayon Məhkəməsinin tərəfindən qəbul edilib. Qərar Bakı Apellyasiya Məhkəməsi tərəfindən 22 noyabr 2007-ci il tarixində qüvvədə saxlanılıb.

64. Məhkəmə müəyyən etdi ki, birinci instansiya məhkəməsi ərizəçinin həbsinə aşağıdakılarla əsaslandırılmışdır: onun istintaqdan gizlənmək və ya ona mane olma riskinin olması, yenidən cinayət törətməsi ehtimalı və onun cəmiyyət üçün təhlükə yaratması faktı (bax 23-cü bənd). Bakı Apellyasiya Məhkəməsi cinayətin xarakterini və onun iki ildən artıq azadlıqdan məhrum etmə ilə cəzalandırılan az ağır cinayət törətməkdə ittiham olunması faktını qeyd etdi və həmçinin onun istintaqdan gizlənməsi və ya ona mane törədə bilməsi riskinin olduğunu təkrarladı (bax 25-ci bənd).

65. Məhkəmə bununla bağlı olaraq qeyd edir ki, həm Yasamal Rayon Məhkəməsi, həm də Bakı Apellyasiya Məhkəməsi ərizəçinin həbsi üçün müxtəlif səbəbləri ümumi və şablon şəkildə, bu əsasları ərizəçiyə münasibətdə niyə müvafiq hesab etdikləri barədə heç bir səbəb göstərmədən təkrarlamaqla kifayətlənmişlər. Həmçinin onlar ərizəçi tərəfindən həbs qətimkan tədbiri əleyhinə irəli sürülən dəlillərə istinad etməyiblər. Onlar xüsusilə də, bu işə uyğun konkret faktlar qeyd etməkdə və onları müvafiq və kifayət qədər səbəblərlə əsaslandırmaqda uğursuz olublar (bax *Fərhad Əliyev Azərbaycan qarşı*, no 37138/06, §190-194, 09 noyabr 2010 və *Muradverdiyev Azərbaycan qarşı*, no.16966/06, §87-91, 09 dekabr 2010).

66. Bununla əlaqədar Məhkəmə qeyd edir ki, Ali Məhkəmənin Plenumu 3 noyabr 2009-cu il tarixli qərarında aydın şəkildə müəyyən etmişdir ki, məhkəmələr məhkəməyəqədər həbsə dair qərar verdiyi zaman həbs olunma üçün ümumi əsaslara istinad yetərli əsaslandırılmış hesab oluna bilməz (bax 38-ci bənd). Yerli məhkəmələr təqsirləndirilən şəxsin həbs olunması və şəxsi vəziyyəti ilə əlaqədar istinad edilən hər bir əsası ətraflı şəkildə təsvir etmək və bu əsasın işə uyğunluğunu yoxlamaq öhdəliyi daşıyırlar.

67. Ərizəçinin girov qoyulmaqla həbsdən azad olunması tələbinə gəldikdə isə, Məhkəmə müəyyən etmişdir ki, Yasamal Rayon Məhkəməsi və Bakı Apellyasiya Məhkəməsi bu tələbi rədd edən zaman Cinayət-Prosessual Məcəllənin 164.4-cü maddəsinə istinad etmişdir. Bu maddə müəyyən edir ki, məhkəmə girov qoyulmaqla həbsdən azad olunma tələbindən Cinayət-Prosessual Məcəllənin 155.1 və 155.2-ci maddələrində qeyd edilən hallardan hər hansısa birinin mövcud olduğu halda imtina edə bilər. (bax §27 və §29). Apellyasiya Məhkəməsi həmçinin ərizəçinin irəli sürdüyü dəlillərin onun azadlığa buraxılması üçün kifayət etmədiyi qərarına gəlmişdir.

68. Məhkəmə bununla əlaqədar qeyd edir ki, CPM-in 164-cü maddəsi az ağır cinayət törətməkdə ittiham edilən şəxsin azadlığa buraxılmasına əngəl törətmir, lakin CPM-in 155.1 və 155.2-ci maddələrində qeyd edilən hallardan hər hansı

biri mövcud olduğu təqdirdə məhkəmənin girov qoyulmaqla şəxsin həbsdən azad olunması tələbini rədd edə biləcəyini nəzərdə tutur. Lakin bu maddəyə istinad edərək ərizəçinin tələbini rədd edən zaman, yerli məhkəmələr CPM-in 155.1 və 155.2-ci maddələrində qeyd edilən və, onların fikrincə, ərizəçinin işində mövcud olan hallardan heç birini ətraflı şəkildə təsvir etməyiblər. Baxmayaraq ki, Bakı Apellyasiya Məhkəməsi öz gəlidiyi nəticəyə heç bir səbəb göstərmədən ümumi əsaslarla ərizəçinin girov qoyulmaqla azad olunması üçün təqdim etdiyi dəlilləri yetərli hesab etməmişdir, Məhkəmə müəyyən etdi ki, nə Bakı Apellyasiya Məhkəməsi, nə də Yasamal Rayon Məhkəməsi dəlilləri nəzərdən keçirməyiblər və hətta onları təkzib etməyə belə cəhd göstərməmişlər.

69. Yuxarıda qeyd olunanları nəzərə alaraq, Məhkəmə bu nəticəyə gəlir ki, səlahiyyətli orqanlar ərizəçinin işinin xüsusi hallarını qeyd etmədən sadəcə standart formuladan istifadə etməklə həbsin tətbiqi üçün əsasları sadalayaraq, həmçinin onun girov qoyulmaqla azad olunma tələbini əsaslandırmaq üçün irəli sürdüyü dəlilləri lazımi qaydada yoxlamadan rədd edərək, ərizəçinin məhkəməyəqədər həbsinə haqq qazandırmaq üçün “müvafiq” və “yetərli” əsaslar göstərməkdə uğursuz olublar.

70. Müvafiq olaraq Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 3-cü bəndinin pozuntusu baş verib.

III KONVENSIYANIN 6-CI MADDƏSİNİN İDDİA OLUNAN POZUNTUSU

71. Ərizəçi Konvensiyanın 6-cı maddəsinə əsasən, onun həbsi və girov qoyulmaqla azad olunması ilə bağlı yerli məhkəmələrin qərarlarının əsaslandırılmadığını qeyd edərək proseslərdəki ədalətsizlikdən şikayət etmişdir.

72. Məhkəmə qeyd edir ki, nə qədər ki ərizəçi onun barəsində həbs qətimkan tədbirinin seçilməsi və girov qoyulmaqla azad olunması ilə bağlı proseslərin ədalətsizlikdən şikayət etmişdir, onun bu şikayəti Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 4-cü maddəsinə uyğun olaraq nəzərdən keçirilməlidir.

73. Lakin Məhkəmə hazırki işdə Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 4-cü bəndinə müvafiq ayrıca məsələ olmadığını hesab edir, belə ki, ərizəçinin həbsinə dair əsasların olmaması və onun girov qoyulmaqla azad olunmasına dair tələbinin rədd edilməsi ilə bağlı şikayəti Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 3-cü bəndinə əsasən nəzərdən keçirilən məsələlər ilə eynidir. Buna görə də, Məhkəmə Konvensiyanın 35-ci maddəsinin 3-cü və 4-cü bəndlərinə uyğun olan ərizənin bu hissəsini rədd edir.

IV KONVENSIYANIN 41-Cİ MADDƏSİNİN TƏTBİQİ

74. Konvensiyanın 41-ci maddəsində deyilir:

“Əgər Məhkəmə Konvensiyanın və ona dair Protokolların müddələrinin pozulduğunu, lakin Razılığa gələn Yüksək Tərəfin daxili hüququnun yalnız bu pozuntunun nəticələrinin qismən aradan qaldırılmasına imkan verdiyini müəyyən edirsə, Məhkəmə zəruri halda, zərərçəkən tərəfə əvəzin ədalətli ödənilməsini təyin edir.”

A. Zıyan

75. Ərizəçi vurulmuş mənəvi ziyana görə 35,000 (otuz beş min) avro kompensasiya tələb etdi.

76. Hökumət iddia etmişdir ki, şikayətçinin tələbi əsassızdır və tələb olunan məbləğ həddindən artıq çoxdur. Onlar hesab ediblər ki, hər bir halda, pozuntunun aşkar edilməsi kompensasiya üçün yetərlidir.

77. Məhkəmə hesab edir ki, şikayətçi mənəvi ziyana məruz qalıb və bu ziyan təkcə pozuntuların müəyyən edilməsi ilə kompensasiya oluna bilməz, buna görə də, ona kompensasiya təyin olunmalıdır. Konvensiyanın 41-ci maddəsində tələb olunduğu kimi, Məhkəmə qiymətləndirməni ədalətli əsasda həyata keçirərək ərizəçiyə bu bənd üzrə 5,000 (beş min) avro və bu məbləğdən tutula bilən vergi məbləğinin ödənilməsini təyin edir.

B. Xərclər və məsrəflər

78. Ərizəçi yerli məhkəmələrdə və Məhkəmədəki icraatla bağlı iki vəkil tərəfindən göstərilmiş vəkil xidmətlərinə görə 5000 avro tələb etmişdir (Məhkəmə baxışında onu təmsil etdiklərinə görə hər vəkil üçün 300 AZN, həbs qərarından apellyasiya şikayətini hazırladıqlarına görə hər vəkil üçün 400 AZN, girov qoyulmaqla azad olunması barədə vəsatət hazırladıqlarına görə hər vəkil üçün 500 AZN, məhkəmənin girov qoyulmaqla azad olunması tələbini təmin olunmamasına dair qərardan apellyasiya şikayəti hazırladıqlarına görə hər vəkil üçün 500 AZN və onu həbsdə ziyarət etdiklərinə görə hər vəkil üçün 800 AZN). Ərizəçi həmçinin məhkəmə proseslərində iki vəkilin göstərdiyi hüquqi xidmətlərə görə 3,200 AZN tələb etmişdir. Ərizəçi həmçinin xarici hüquqi məsləhət xərclərinə görə 450 funt sterlinq və tərcümə xərclərinə görə 1344,20 funt sterlinq də daxil olmaqla 1794,20 funt sterlinq tələb etdi. Tələbini sübut etmək üçün ərizəçi müxtəlif müqavilələr və fakturalar təqdim etdi.

79. Hökumət bildirmişdir ki, tələb əsassız və məbləğ həddindən artıq çoxdur. Xüsusilə, onlar qeyd etmişdirlər ki, ərizəçi yerli icraatlarda və Məhkəmədə eyni işi gördükləri üçün iki vəkil tərəfindən təmsil edilməsinin zəruriliyini əsaslandırma bilməmişdir. Hökumət daha sonra bildirmişdir ki, vəkillərdən biri ərizəçinin girov qoyulmaqla azad olunması ilə bağlı vəsatətinə dair Bakı Apellyasiya Məhkəməsindəki məhkəmə baxışında iştirak etməmişdir və ərizəçi vəkillərinin onu həbsdə olduğu müddətdə ziyarət etdiyini sübut edən hər hansı bir dəlil təqdim etməkdə uğursuz olmuşdur. Hökumət daha sonra ərizəçinin öz işində xarici hüquqi məsləhət alması ehtiyacını əsaslandırmaqda uğursuz olduğunu bildirmişdir. Onlar həmçinin tərcümə xərclərinə etiraz etdilər. Hökumət bununla əlaqədar olaraq Məhkəmədə ərizəçinin qeydlərinin yalnız 15 səhifədən ibarət olduğunu və tərcümə xərcləri üçün iddia olunan məbləğin həddindən çox olduğunu vurğulamışdır.

80. Məhkəmənin presedent hüququna əsasən, ərizəçi məhkəmə xərclərinin və digər məsrəflərin əvəzinin ödənilməsi hüququna yalnız o halda malik olur ki, həmin xərclərin həqiqətən və zəruri olaraq çəkildiyi sübut edilsin və onlar miqdarca əğlabatan olsun. Hazırkı işdə, Məhkəmə ərizəçi tərəfindən təqdim edilən bütün sənədlərin onun işinə uyğun olmadığını, onların bəzilərinin mahiyyətinin aydın olmadığını və müvafiq xərclərin əsaslı və zəruri şəkildə çəkildiyinin və əğlabatan olduğunun açıq şəkildə göstərilmədiyini müəyyən etmişdir. Beləliklə, təqdim olunmuş sənədlərə və yuxarıda qeyd olunan kriteriyaya uyğun olaraq Məhkəmə bütün xərclər üçün 5000 avro məbləğində kompensasiya təyin etməyi əğlabatan hesab edir.

C. İcranın gecikdirilməsinə görə faiz

81. Məhkəmə məqsədəuyğun hesab edir ki, icranın gecikdirilməsinə görə faiz Avropa Mərkəzi Bankındakı borc dərəcəsinin yuxarı həddinə əsaslanmalıdır və onun üzərinə daha üç faiz əlavə olunmalıdır.

BU SƏBƏBLƏRƏ ƏSASƏN MƏHKƏMƏ YEKDİLLİKLƏ

1. 5-ci maddənin 3-cü bəndinə əsasən şikayəti qəbuledilən, qalan hissədə isə qəbul olunmayan *elan edir*.
2. *Qərara alır ki*, Konvensiyanın 5-ci maddəsinin 3-cü bəndi pozulub.
3. *Qərara alır ki*,
  - (a) cavabdeh dövlət Konvensiyanın 44-cü maddəsinin 2-ci bəndinə uyğun olaraq bu qərarın qüvvəyə mindiyi tarixindən sonra üç ay ərzində ərizəçiyə

aşağıdakı məbləğləri ödəniş tarixində tətbiq edilən məzənnə üzrə Azərbaycan manatına uyğun olaraq ödəməlidir:

- (i) mənəvi ziyana görə 5000 (beş min) avro və bu məbləğdən tutula bilən hər hansı vergi məbləği;
  - (j) məhkəmə xərcləri və digər məsrəflərə görə 5000 (beş min) avro və bu məbləğdən tutula bilən hər hansı vergi məbləği;
  - (b) yuxarıda qeyd edilən üç aylıq müddət bitdikdən sonra öhdəlik icra edilənə qədər yuxarıda qeyd edilən ödənilməli məbləğlərin üzərinə Avropa Mərkəzi Bankındakı borc dərəcəsinin yuxarı həddinə bərabər olan adi faiz məbləği əlavə olunmalı və onun da üzərinə daha üç faiz əlavə olunmalıdır.
4. Əvəzin ədalətli ödənilməsi haqqında şikayətçinin qalan tələblərini *rədd edir*.

Qərar ingilis dilində tərtib edilmiş və Məhkəmə Reqlamentinin 77-ci Qaydasının 2-ci və 3-cü bəndlərinə uyğun olaraq 20 fevral 2014-cü il tarixində qərar barədə yazılı məlumat verilmişdir.

Sören Nielsen
Katib

İsabel Berro-Lefevr
Sədr